

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Bakalářská práce

2012

Jan Beránek

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Jan Beránek

**Etický kodex a závazné redakční směrnice
ČTK**

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: **Jan Beránek**

Vedoucí práce: **PhDr. Václav Moravec**

Oponent práce:

Rok obhajoby: 2012

Hodnocení:

Bibliografický záznam

BERÁNEK, Jan. Etický kodex a závazné redakční směrnice ČTK. Praha, 2012. 46 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Václav Moravec.

Abstrakt

Práce se věnuje České tiskové kanceláři (ČTK) a jejím vnitřním směrnici. Ty jsou příkladem aplikace etiky v mediálním prostředí a samoregulace tohoto prostředí. ČTK vznikla v roce 1918 a její role se během následujících let výrazně proměňovala, vnitřní regulace žurnalistické práce se ale dočkala až v 90. letech 20. století. Tato práce popisuje jejich strukturu, analyzuje jejich vývoj a hledá souvztažnost mezi změnami směrnice a jevy, které se udály ve zpravodajství agentury a v jejím vnějším okolí. Směrnice také komparuje s relevantními kodexy dalších médií a agentur. Výsledkem práce je zjištění, že se směrnice ČTK v zásadě odpovídají nárokům, které kladou na žurnalistickou práci mediální teoretici, i srovnatelným kodexům. Nižší úroveň směrnice se za dobu své dvacetileté existence výrazně změnily, zejména vlivem rozmachu internetu a celkového technického pokroku, vliv samotných chyb ve zpravodajství je jen okrajový.

Abstract

This thesis is dedicated to the Czech News Agency (CTK) and its internal regulation. The regulation is an example of applied ethics in media and of self-regulation of this area. CTK was established in 1918 and its role has changed through the coming years, but first codified internal regulation came in 1990's. This thesis describes structure of the regulation, analyses its development and is searching for the relationship between the changes of regulation and the external environment of the agency. The set of regulations is also compared with relevant codes other media and news agencies.

The result of the thesis is that CTK's regulation basically complies with general requirements placed on journalistic work and also comply with codes compared. Lower level of standards have changed through the years, but mainly due to technical development and widely spreading internet. The influence of concrete mistakes in the produced news is only marginal.

Klíčová slova

Média, zpravodajské agentury, ČTK, mediální etika, etické kodexy.

Keywords

Media, news agencies, The Czech News Agency, media ethics, codes of ethics.

Rozsah práce: 63 339 znaků s mezerami.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 16. 5. 2012

Jan Beránek

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval všem, kteří mi pomohli v profesní kariéře a dali mi důvěru, díky níž jsem mohl do reálné žurnalistiky nahlédnout. Velké poděkování za podnětné připomínky, zábavnou formu spolupráce i za samotnou volbu tématu bych rád adresoval vedoucímu práce PhDr. Václavu Moravcovi. Práce by zřejmě nikdy nevznikla ani bez nedocenitelné ochoty řady starších zaměstnanců ČTK, o jejichž vzpomínky a postřehy jsem se mohl opřít.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT:

Příjmení a jméno diplomanta:
Beránek Jan

Imatrikulační ročník diplomanta:
2006

E-mail diplomanta:
jan.beranek@centrum.cz

Studijní program/studijní obor:
7202 Mediální a komunikační studia/7202R
Žurnalistika

Razítko podatelny:

SCHVÁLENO

Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd	
Doslo dne:	13-10-2008 -1-
CJ. 14435 Příloh: 2	Skartační heslo:
Přiděleno:	

Předpokládaný název práce v češtině:
Etický kodex a závazné redakční směrnice ČTK

Předpokládaný název práce v angličtině:
Ethical codex and internal guidelines of the Czech News Agency (ČTK)

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: ZS 2012):
(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012)
LS 2009

Jedná se o téma (zakřížkujte platnou odpověď):

navrhované studentem z nabídky IKSŽ Příjmení a jméno pedagoga, který téma vypsál:

Pedagog, s nímž byly teze konzultovány (příjmení, jméno, pracoviště – vzor: Bednářová, Petra, KŽ IKSŽ UK FSV):

Moravec, Václav, KŽ IKSŽ UK FSV

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Ve své bakalářské práci budu sledovat vznik a další vývoj závazných interních směrnic zpravodajské agentury ČTK. Hlavní z nich je etický kodex ČTK, přiblížím okolnosti jeho vzniku i jeho odraz do dalších interních směrnic agentury, především v podobě závazného materiálu Agentura a její zpravodajství, tzv. "Četkařské bible". Cílem práce bude zjistit, jak se tyto směrnice od svého prvního vydání proměnily a jak ovlivňují zpravodajství ve sporných bodech, zahrnutá bude i čerstvá verze materiálu Agentura a její zpravodajství, schválená na počátku října 2008.

Zdůvodnění výběru tématu práce, včetně stručného popisu řešení nejvýznamnějších otázek vztahujících se k tématu v odborné literatuře oboru (rozsah max. 1000 znaků):

ČTK je stále jednou z nejvýznamnějších hybných sil českých médií. Právě její zpravodajství má na obsah samotných sdělovacích prostředků velký dopad a pro většinu z nich je zároveň i normotvorným zdrojem. Proto bude práce sledovat, jak je práce takto stěžejního zdroje informací eticky ošetřena a jak se brání všem formám nespolehlivosti. Dostupná literatura o agenturách se věnuje zejména jejich typologii či jednotlivým zpravodajským žánrům, vymezení praktických a etických otázek proto zřejmě nejlépe obsáhly vlastní směrnice ČTK. Využiji vydání z roku 1998, tedy z doby po první kompletní revizi, které srovnám s jeho další verzí z roku 2008 a pokusím se najít konkrétní příčiny prodělaných změn.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod
2. Vznik ČTK a jejich interních směrnic
3. Obsah závazných redakčních materiálů
- 3.1 Etický kodex ČTK
- 3.2 Závazné pokyny a redakční směrnice Agentura a její zpravodajství

4. Vývoj redakčních směrnic, komparace verzí z let 1998 a 2008.
5. Konfrontace změn v materiálu Agentura a její zpravodajství s chybami, které zpravodajství ČTK v minulosti provázely. Reakce OC ČTK závaznými pokyny.
6. Závěr
7. Přílohy - rozhovor s autory materiálu Agentura a její zpravodajství, etický kodex ČTK, výtah eticky sporných témat, která materiál Agentura a její zpravodajství řeší.

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období, za které bude analyzován) a postup (technika) při jeho zpracování:

Práce bude využívat Etický kodex ČTK a směrnice pro redakční práci Agentura a její zpravodajství (tzv. "Četkařskou bibli") ve dvou stěžejních vydáních z let 1998 a 2008. Popíše jejich vznik a obsah, porovná jejich znění navzájem a pokusí se dohledat příčiny konkrétních změn. Tyto příčiny bude hledat i v souběžné analýze problematického zpravodajství ČTK z let 2007 a 2008, zmíní nejvýraznější přehmaty, zohledněné následně v závazných pokynech.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

- Stejskal, Jan a kol.: Agentura a její zpravodajství. Závazné pokyny pro práci ČTK, Praha 1998

Závazné redakční směrnice, rozpracované slovníkovou metodou. Věnují se jak praktickým otázkám práce ČTK, tak i vlastním formám agenturního zpravodajství. Obsahují také Etický kodex, na řadě míst jej dále rozvíjejí a převádějí do praxe. Využita bude originální verze z října 1998.

- Majstr, Jiří a kol.: Agentura a její zpravodajství. Závazné pokyny pro práci ČTK, Praha 2008
Kompletně přepracovaná verze původních redakčních směrnic, závazná od 1. listopadu 2008. Podle autorů by poprvé měla být šířena jen v HTML podobě, oficiálně dosud nebyla publikována.

- Trunečková, Ludmila: Tiskové agentury, Karolinum, Praha 1997
V českém prostředí stěžejní dílo o agenturách a zejména o ČTK, již věnuje obzvláštní pozornost. Definuje agenturu, zabývá se jejími žánry, přidává podrobný seznam světových agentur. V příloze je Zákon o ČTK.

- Hlavčáková, Svetlana: Tlačové agentúry vo svete, Univerzita Komenského, Bratislava 1994
Skripta bratislavské žurnalistiky, která přibližují studentům principy fungování světových agentur, jejich seznam i informace o tom, jak vlastně fungují.

- Kolektiv autorů: Etika v žurnalistické praxi a Úvod do žurnalistické etiky. Masarykova univerzita, Brno 2004
Dvojice spojených skript brněnské žurnalistiky, určených pro studium etických předmětů. Ve stručnosti poskytuje přehled nejvýznamnějších etických otázek novinářské práce.

- Boyd-Barrett, O. a Rantanen, T.: The Globalisation of News, Londýn 1999
Studie dvou amerických mediálních analytiků o změnách na mediálním trhu v posledních dvou dekadách. Agenturní práci se věnují především s ohledem na multimedializaci. Kniha se také zabývá vztahy mezi agenturou, státem a odběratelem v době globalizace, státní deregulace a internetové revoluce.

- Žantovský, Petr a kol.: Veřejná služba ve veřejnoprávních médiích. Sborník textů, Votobia, Praha, 2002
Sborník textů ze semináře k poslání, roli, smyslu, struktuře a fungování veřejnoprávních médií v České republice. S ohledem na tuto práci je významná především kapitola Agenturní média – veřejnoprávní služba.

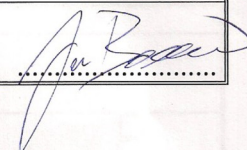
Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Roth, Petr: Výhody a nevýhody veřejnoprávního charakteru ČTK, diplomová práce FSV UK, Praha 2004.

Hasoňová, Magda: Etika v komunikaci, diplomová práce FMK UTB, Zlín 2005.

Datum / Podpis studenta

12. října 2008

Název práce	Podpis autora práce	Příjmení a jméno	Datum podpisu
Název práce	Podpis autora práce	Příjmení a jméno	Datum podpisu
Název práce	Podpis autora práce	Příjmení a jméno	Datum podpisu
Název práce	Podpis autora práce	Příjmení a jméno	Datum podpisu
Název práce	Podpis autora práce	Příjmení a jméno	Datum podpisu

Obsah

OBSAH.....	1
ÚVOD.....	2
1. SAMOREGULAČNÍ PRAVIDLA JAKO PROJEV NOVINÁŘSKÉ ETIKY	4
1.1 Externí regulace médií.....	7
1.1.1 Externí regulace médií v ČR.....	7
1.1.2 Externí regulace v evropském rámci	7
1.2 Interní regulace médií	8
1.2.1 Interní regulace českých médií.....	8
1.2.2 Interní regulace médií ve světě.....	10
2. VZNIK A VÝVOJ ČTK.....	11
2.1. Externí a interní regulace v historii ČTK.....	12
3. SOUČASNÉ REDAKČNÍ SMĚRNICE	16
3.1. Vznik současných redakčních směrnic.....	16
3.2. Aktuální podoba a struktura redakčních směrnic.....	17
3.2.1. Kodex ČTK.....	18
3.2.2. Styl.....	18
4. SROVNÁNÍ KODEXU ČTK S KODEXY RELEVANTNÍCH MÉDIÍ.....	20
4.1. Srovnání Kodexu ČTK s obecnými kodexy.....	20
4.1.1. Srovnání s obecnými etickými principy.....	20
4.1.2. Srovnání s Mezinárodními zásadami	21
4.2. Srovnání Kodexu ČTK s kodexy českých médií.....	22
4.2.1. Srovnání s kodexem České televize.....	22
4.3. Srovnání Kodexu ČTK s kodexy zahraničních médií a agentur.....	23
4.3.1. Srovnání s BBC Editorial Guidelines	23
4.3.2. Srovnání s Standards and Values agentury Reuters	23
5. VÝVOJ REDAKČNÍCH SMĚRNIC PO ROCE 1993	25
ZÁVĚR.....	29
SUMMARY	31
POUŽITÁ LITERATURA.....	33
SEZNAM PŘÍLOH.....	37
PŘÍLOHY	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.35

Úvod

Zpravodajská agentura Česká tisková kancelář má na tuzemské mediální scéně unikátní postavení. Míra jejího vlivu na česká média se sice od jejího vzniku neustále proměňuje, i na začátku 21. století je ale bezpochyby obrovská. Tento vliv ovšem logicky klade velké nároky na samotné standardy, jimiž se zaměstnanci agentury řídí. Etický kodex a návazné redakční směrnice slouží jako ukázkový příklad aplikace normativní etiky v žurnalistické praxi.

Směrnice jsou důležité ve dvou ohledech: agenturní pracovní režim se od tištěných médií liší svou nepřetržitostí a zároveň neúprosným tempem, což v praxi znamená, že text krom jeho autora vidí před vydáním jeden, maximálně dva editoři, ani to ale není stoprocentním pravidlem. Druhý důvod spočívá v normotvornosti, jež je veřejnoprávní zpravodajské agentuře přisuzována, a to jak jazykově, tak i způsobem novinářské práce. Je častým jevem, že aniž by byla agentura pod mediálními výstupy jakkoli podepsána, jejich autoři se zjevně inspiroují nápady ČTK i osnovou zprávy, kterou jim před jejich vlastní prací nabídla agentura.

Porovnal jsem proto směrnice ČTK s jejich zahraničními vzory, z nichž na začátku 90. let vycházely, a jejich etickou část komparoval i s dalšími podobnými dokumenty srovnatelných médií a profesních organizací. Primárním cílem práce je analyzovat strukturu směrnic jako takových, porovnat je se srovnatelnými normami a vysvětlit důvody jejich vzniku i změn v kontextu mediálního prostředí.

V mezičase mezi zadáním tématu této práce a jejím dokončením jsem se stal zaměstnancem ČTK. Této výhody jsem se pokusil využít při zajišťování dalších zdrojů. Část faktů bylo nutné přímo ověřit nebo zjistit u lidí, kteří se před bezmála 20 lety na tvorbě norem podíleli. Základem práce je tedy samotný kodex a další závazné dokumenty, jež se v několika úrovních skládají do redakčních směrnic, které musí mít podle vedení agentury každý redakční pracovník naprosto zažitý.

Oproti schváleným tezím byla struktura práce částečně pozměněna. Byla akcentována analýza struktury směrnic a jejich zasazení do kontextu. Naopak možnost dohledání jednotlivých změn a důvodů, které k jejich vyvození vedly, se ukázala během zajišťování podkladů jako poměrně slabá. Důvodem je jednak přechod směrnic do internetové podoby a dále to, že starší verze ani její čelní zaměstnanci prakticky nearchivují. V tezích byla zároveň opomenuta externí regulace redakční práce, která

definuje standardy práce ČTK přímo i prostřednictvím vnitřních směrnic. Externí regulaci a jejímu je proto také věnován významný prostor.

První část práce se zaměřuje i na samotnou regulaci médií, a to jak interní, tak i externí. Tomuto rozdělení odpovídá i členění celé práce. Pokusím se v ní osvětlit důvody, které k postupnému rozvíjení regulace vedly i základní právní rámec, v němž se média v současné České republice i v Evropě pohybují. Druhá část je věnována ČTK, jejímu vzniku a postupnému rozvíjení podmínek, které vedly k současné podobě interních směrnic. Třetí část je věnována směrnicím samotným, část čtvrtá potom jejich rámcovému porovnání se směrnicemi srovnatelných mediálních institucí. Tato část byla zařazena nad rámec schválených tezí zejména proto, aby umožnila zasazení agenturních směrnic do mezinárodního kontextu a také nastínila podmínky, z nich vzešla. Pátá kapitola je věnována vývoji směrnic a souvislosti změn s vývojem agentury.

1. Samoregulační pravidla jako projev novinářské etiky

Regulace médií je zpravidla dvojího typu. První určuje vnější prostředí, v němž se média ze své podstaty pohybují, a má podobu legislativního systému, který v evropském prostředí řeší mediální problematiku speciálními zákony a nezřídka v nich zakotvuje i fungování jednotlivých institucí.

Tuto regulaci nazýváme externí. Druhou rovinu regulace - interní - si zpravidla stanovují média sama a lze ji považovat za jeden z dokladů novinářské etiky.

Etika (z řeckého *éthos* = mrav) je disciplinou praktické filozofie, zabývající se teoretickým studiem lidského chování a jeho principů. Definována je obecně jako „*disciplina o odpovědném jednání uvnitř lidského spolubytí.*“¹

Velký sociologický slovník považuje za synonymum etiky termín „*morální filosofie*“², která nejčastěji akcentuje její deskriptivní stránku. Teoretik Mel Thompson definoval čtyři základní přístupy k etice, které kromě deskriptivní etiky zahrnují normativní etiku, metaetiku a aplikovanou etiku.³ Standardy redakční práce jsou už ze své podstaty ukázkou normativního přístupu k etice.

Praktickým projevem etiky je potom morálka, kterou lze chápat jako „soubor hodnot, norem a vzorců chování pretendujících na regulaci vztahů mezi jednotlivci, mezi jednotlivcem a spol. skupinou i mezi spol. skupinami navzájem, které apelují na člověka a jeho lidství, nebo jej tak hodnotí, a jejichž respektování je vynucováno sankcemi veřejného mínění, resp. podléhá neformální sociální kontrole.“⁴

Potřeba morálky potom logicky implikuje sociální regulaci, která je definována jako „*procesy a mechanismy, jejichž pomocí se společnost pokouší přivést své členy k takovým způsobům chování, které jsou pozitivně hodnoceny.*“⁵ Sociální regulace přímo předpokládá existenci norem s tím, že konformita vůči nim není jen záležitostí účelnosti, ale i morálky. Regulativní instituce mají potom zajistit, aby se zájmy jednotlivce příliš neodchylovaly od zájmů celku.

Prvky interní i externí regulace mají univerzální novinářské kodexy, které přijaly lokální i mezinárodní profesní organizace. Jejich formulace zpravidla závisí na

¹ Viz MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miroslav, VODÁKOVÁ, Alena a kol. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996, s 269.

² Viz tamtéž.

³ Viz THOMPSON, Mel. *Přehled etiky*. Praha: Portál, 2004, s. 11.

⁴ Viz MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miroslav, VODÁKOVÁ, Alena a kol. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996, s 468.

⁵ Viz MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miroslav, VODÁKOVÁ, Alena a kol. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996, s 917.

kontextu, v němž vznikly – ovlivňují jej geografické a kulturní zvyklosti země i to, jakou roli v médiu plní osoby, jež je formulují i následně užívají. Snaha o kodifikaci obecných novinářských standardů je v západní Evropě patrná především od druhé poloviny 20. století, i když první pokusy v tomto směru byly učiněny už mezi oběma světovými válkami.

Na tom, který kodex lze považovat za první, se různé zdroje neshodují - v některých zdrojích je zmiňován obecný francouzský kodex z roku 1918⁶ i několik amerických novinářských standardů z průběhu 20. let minulého století. Zmiňován bývá ten, který přijala v roce 1922 American Society of Newspaper Editors a o čtyři roky později od ní převzala a dále vyvíjela americká Society of Professional Journalists.⁷ Její současné standardy jsou také často zmiňovány jako příklad eticky korektního přístupu.⁸

Novinářské standardy zpravidla odpovídají základním principům, které vytkli mediální teoretici. Denis McQuail definoval⁹ principy novinářské etiky celkem do sedmi bodů:

- pravda a přesnost
- nestrannost a nepředpojatost
- respekt k soukromí jednotlivce
- nezávislost na parciálních zájmech
- odpovědnost ke společnosti a veřejnému blahu
- odpovědnost vůči zákonu
- slušnost a dobrý vkus

Podobné definice najdeme i u dalších mediálních teoretiků, různá je ale míra normativnosti, kterou ve svém výkladu uplatňují, což je výrazně odlišuje od některých děl popisujících obecné či ekonomické chování lidí. Výrazná normativnost je patrná i u prakticky zaměřených novinářských publikací.

---

⁶ Viz UNIVERSITY OF TAMPERE. *EthicNet – collection of codes of journalism ethics in Europe* [online]. 2008 [citováno 14. 3. 2012] Dostupné z [www: http://ethicnet.uta.fi/france/charter_of_the_professional_duties_of_french_journalists](http://ethicnet.uta.fi/france/charter_of_the_professional_duties_of_french_journalists)

⁷ Viz SOCIETY OF PROFESSIONAL JOURNALISTS. *History of the Society* [online]. [Citováno 10. 5. 2012].

Dostupné z [www: http://www.spj.org/spjhistory.asp](http://www.spj.org/spjhistory.asp)

⁸ Viz PLAISANCE, Patrick Lee. *Media ethics: Key principles for responsible practice*. Los Angeles: SagePublications, 2009, s. 29.

⁹ Viz McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2002, s. 151.

Pro tuto práci je poměrně zajímavý výskyt slova „pravda“. Ve většině norem, s nimiž se autor setkal, se toto slovo často vyskytuje, v Kodexu ČTK však nikoli. Výklad této nuance přísluší spíše filosofii¹⁰, v závěru práce bude ale zmíněn.

Za vzorový příklad propracovaného kodexu označuje McQuail desatero Mezinárodní zásady profesionální etiky v žurnalistice,¹¹ které bylo formulováno v roce 1983. Desatero zahrnuje:

- právo lidí na pravdivé informace
- oddanost žurnalistů objektivní realitě
- společenskou odpovědnost novináře
- profesionální integritu novináře
- veřejnou dostupnost, tedy právo na odpověď či opravu
- úctu k soukromí
- úctu k veřejnému zájmu
- úctu k lidské důstojnosti a univerzálním právům, tedy svobodě národů, pokroku či demokracii
- eliminaci agrese a obhajoby násilí
- prosazování nového světového a komunikačního řádu, tedy například dekolonizace nebo demokratizace informací.

V novější literatuře se objevuje větší důraz na složitost a nejednoznačnost mediální etiky, která podle těchto výkladů ve skutečnosti není tak černobílá, jak je interpretována. „*Etika je vnímána jako hledání nejlepších nebo 'nejvíce správných' rozhodnutí mezi těmi, která jsou více či méně špatná,*“ napsal ve své soudobé (2012) *Media Ethics*¹² Patrick Plaisance. Střízlivější a méně absolutistický výklad mediální etiky nabízí v poslední době i další autoři.¹³

¹⁰ Viz REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 189.

¹¹ Viz UNIVERSITY OF TAMPERE. *EthicNet – collection of codes of journalism ethics in Europe* [online]. 2008 [citováno 14. 3. 2012]. Dostupné z [www: http://ethicnet.uta.fi/international/international_principles_of_professional_ethics_in_journalism](http://ethicnet.uta.fi/international/international_principles_of_professional_ethics_in_journalism)

¹² Viz PLAISANCE, Patrick Lee. *Media ethics: Key principles for responsible practice*. Los Angeles: SagePublications, 2009, s. 22.

¹³ Viz FERRÉ, John. *A Short History of Media Ethics in the United States*. In: *The Handbook of Mass Media Ethics*. New York: Routledge, 2009, s. 16.

1.1 Externí regulace médií

1.1.1 Externí regulace médií v ČR

Základem pro současné fungování médií v současném Česku, jakož i v ostatních zemích euroatlantické kultury, jsou ústava, respektive Listina základních práv a svobod. V české ústavě je klíčová druhá část, článek číslo 17, který garantuje občanům politická práva, včetně svobody projevu a práva na svobodné vyhledávání a vyjadřování idejí. Výklad týkající se médií dále zpřesňuje několik nálezů Ústavního soudu ČR.

Média dále reguluje tiskový zákon číslo 46/2000 Sb., který vymezuje právo na odpověď a dodatečné sdělení, včetně podmínek jejich uplatnění. Dává také novinářům právo na ochranu zdroje. Média i jejich protagonisté kromě toho také podléhají běžné legislativě, včetně trestního zákona a trestního řádu. Předpisy se na rozdíl od ústavy v průběhu let výrazně měnily, krom nového trestního zákoníku způsobil na mediální scéně velký rozruch následník původního trestního řádu, zákon číslo 52/2009 Sb., pro nějž se časem vžilo označení „náhubkový zákon“. Později byl zmírněn,¹⁴ i tak je ale subjektem stálé kritiky, a je dokonce v některých případech demonstrativně porušován.

Významnou směrnicí je i zákon číslo 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání nebo jednotlivé zákony, jimiž se zřizovaly tři veřejnoprávní mediální instituce, tedy Česká televize, Český rozhlas a Česká tisková kancelář (číslo 483/1991 Sb., resp. 484/1991 Sb. a 517/1992 Sb.¹⁵). Reklamu reguluje už od roku 1996 několikrát novelizovaný zákon číslo 40/1995 Sb.

1.1.2 Externí regulace v evropském rámci

Z nadnárodní legislativy zřejmě poprvé po roce 1989 ovlivnila český právní systém Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod,¹⁶ k níž se zavázala tehdejší ČSFR v roce 1992. Konkrétně se jednalo o její modifikované znění z roku 1970. Její význam, respektive jejího desátého článku Svoboda projevu, je hodnocen pro

¹⁴ Viz *Náhubkový zákon je od srpna mírnější*. Mladá fronta DNES, 4. 8. 2011, s. 2.

¹⁵ Zákony o České televizi a Českém rozhlase byly několikrát novelizovány, zákon o ČTK zůstal od svého schválení neměnný. Blíže o něm pojednává kapitola 2.1.

¹⁶ KANCELÁŘ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. 2010 [citováno 11. 4. 2012]. Dostupné z [www: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CzechTch%C3%A8que.pdf](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CzechTch%C3%A8que.pdf)

následný rozvoj mediálních legislativ v evropských státech jako zásadní.¹⁷ Obsah desátého článku je v souladu s tím, jakou úpravu svobody projevu ustanovila po vzniku samostatného státu Ústava ČR. Zároveň však dal státům pravomoc mediální produkci regulovat vydáváním licencí a také vymezil případy, kdy je svoboda projevu omezena.

V téže době, kdy čeští zákonodárci přijímali legislativu, která byla zmíněna v kapitole 1.1.1, Česká republika se stala členem Evropské unie (2004). Ta má také vlastní mediální regulaci i legislativu, zajišťující dodržování základních lidských práv.

1.2 Interní regulace médií

1.2.1 Interní regulace českých médií

Nad rámec vnějších předpisů si média začala rozvíjet i vlastní regulaci, jejíž určité formy je možné vystopovat v dřívějších dobách. Vlivem dějinných okolností ale k jejímu rozvoji v českých podmínkách došlo až v posledním desetiletí 20. století. Impulsem byly politické změny na konci 80. let, které výrazně změnily fungování všech států dosavadního komunistického bloku.

Zatímco v západní části Evropy a severní Americe byla v té době profesní etika médií již dlouho kodifikována, role médií za Železnou oponou byla spíše propagandistická a k pojetí etiky obvyklému v euroatlantickém politickém bloku měla daleko.¹⁸

Etické kodexy se proto začaly v českých médiích přijímat až během 90. let, přestože se ve všeobecně liberální náladě tehdejší společnosti jednalo o ožehavou otázku, hraničící s cenzurou. Výrazný impuls k jejich přijímání dala Evropská konference o politice, hromadných sdělovacích prostředcích, která se konala 7. a 8. prosince 1994 v Praze, nad níž převzal záštitu tehdejší prezident Václav Havel. Ten ve svém projevu na zodpovědnost a etiku novinářů vůči popisovaným subjektům upozorňoval. „*Věřím, že tato konference je důkazem toho, že novináři i politikové si tuto*

¹⁷ Viz WALTER, Peter. *EU-Medienpolitik und Europa-Bewusstsein : eine Darstellung unter Berücksichtigung der rechtshistorischen Entwicklung*. Štýrský Hradec: univerzitní nakladatelství, 2011, s. 37.

¹⁸ Viz World Press Freedom Committee. *Příručka pro novináře střední a východní Evropy*. Praha: Lidové noviny, 1991, s. 7.

svou zodpovědnost uvědomují,“ prohlásil tehdy Václav Havel.¹⁹ Na tuto konferenci dodnes odkazuje etický kodex Syndikátu novinářů.²⁰

Polovina 90. let je charakteristická rozvojem do té doby dlouho nevídané formy tisku – bulváru. V roce 1994 navíc začala vysílat první soukromá celoplošná televize Nova, která také dávala značný prostor drastickým záběrům. Současně se objevila snaha o regulaci těchto výstřelků. „*Existence jakéhosi vnitřního etického kodexu by rozhodně napomohla snížení četnosti drastických, mnohdy až nechutně morbidních televizních záběrů, fotografií i reportáží,*“ vyjádřil se v roce 1995 tehdejší ministr spravedlnosti Jiří Novák.²¹

V téže době si ustanovily obecné normy základní profesní organizace. Syndikát novinářů jej přijal v roce 1998, o rok později byl aktualizován a v této podobě platí stále.²² Kodex Syndikátu novinářů je v některých případech přílohou pracovních smluv v médiích, která vlastní kodex nemají; příkladem je komerční Rádio Impuls.

Unie vydavatelů denního tisku schválila svůj etický kodex v roce 2000 a zároveň vytvořila dvanáctičlennou Českou tiskovou radu, která měla o jeho dodržování dbát.²³ Role tiskové rady ale byla jen formální, sešla se zřejmě jen jednou a bez větší pozornosti upadla v zapomnění. Podobný osud měl i etický kodex, který už zmizel i z webových stránek Unie vydavatelů.²⁴

Jednotlivá média ale své kodexy přijímala a v roce 2003 už jej měla valná většina z nich, včetně stěžejních deníků.²⁵ O další tři roky později jej měla již i většina televizí a z celoplošných se mu bránila jen Nova.²⁶ Ta jej později zavedla, je ale neveřejný. V roce 2011 z významnějších médií neměl vlastní kodex prakticky jen deník

¹⁹ Viz BOROVIČKA, Jiří. *V Praze začala evropská konference ministrů k politice masmédií*. ČTK, 7. 12. 1994

²⁰ Viz SYNDIKÁT NOVINÁŘŮ. *Etický kodex syndikátu novinářů* [online]. 1999 [citováno 16. 3. 2012]. Dostupné z www: <http://syndikat-novinaru.cz/1/5/36/etika/eticky-kodex>

²¹ Viz LN: *Kriminalita byla vždy podle ministra Nováka problematická*. ČTK, 7. 7. 1995.

²² Viz SYNDIKÁT NOVINÁŘŮ. *Etický kodex syndikátu novinářů* [online]. 1999 [citováno 16. 3. 2012]. Dostupné z www: <http://syndikat-novinaru.cz/1/5/36/etika/eticky-kodex>

²³ Viz PETROVÁ, Lucie. *Unie vydavatelů denního tisku schválila tiskový kodex*. ČTK, 5. 9. 2000.

²⁴ Viz ŠMÍD, Milan. *Čeští vydavatelé se dodnes sami neregulují, Česká tisková rada byla mrtvě narozené dítě*. Mediář, 15. 2. 2011 [citováno dne 10. 5. 2012]. Dostupné z www: <http://www.mediar.cz/samoregulace-vydavatelu-mrtve-narozene-dite-ceska-tiskova-rada/>

²⁵ Viz HOLUB, Petr. *České noviny nedodržují své vlastní kodexy*. Lidové noviny, 17. 6. 2003, str. 3.

²⁶ Viz BOHÁČKOVÁ, Gabriela. *Kvalita a objektivita informací v médiích: pravda versus manipulace a dezinformace*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2006, s. 76.

Právo.²⁷ Zhruba v polovině první dekády 21. století se stávají kodexy častou praxí i u komerčních nemediálních firem²⁸ a objevují se i v politice.

1.2.2 Interní regulace médií ve světě

V úvodu této kapitoly již byly zmíněny první kodexy, které začaly přijímat profesní organizace v tehdy nejvyspělejších zemích světa po skončení první světové války. Rozsáhlejší kodifikace pracovních a etických standardů se ale rozvinula až ve druhé polovině 20. století a na jednotlivé profesní svazy novinářů v méně vyspělých zemích Evropy srovnatelných s Českem své kodexy přijímaly nejčastěji koncem 80. let. V návaznosti na to začala přijímat své kodexy i jednotlivá média a mediální instituce. Kodexy jsou dnes obvyklé ve značné části médií.

---

²⁷ Viz SUCHAN, Jan. *Sportovní novináři jako tiskoví mluvčí sportovců nebo sportovních klubů – etický problém*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2011, s. 17.

²⁸ Viz KÜTNER, Dušan. *Agentury i část firem chtějí zavést Etický kodex Public Relations*. ČTK, 12. 7. 2005.

2. Vznik a vývoj ČTK

Za předchůdce ČTK bývá považována Československá tisková kancelář, kterou založila po vypuknutí první světové války v americkém exilu česká emigrace a již v roce 1916 následovala obdobná instituce založená T. G. Masarykem. Obě měly za úkol především informování místních médií o situaci v Rakousko-Uhersku.²⁹ Po vzniku Československa vznikla i v Praze, v listopadu 1918 rozhodnutím Národní rady převzala pražskou pobočku někdejší rakouské k. k. Telegraphen-Korrespondenz-Bureau³⁰ (c. a k. Telegrafně-korespondenční úřad). Rakouská státní agentura, přezdívaná Korbyro³¹, byla podle ČTK vůbec první státní agenturou na světě³². Od roku 1906 poskytovala agenturní zpravodajství i v češtině; lze ji tedy považovat za přímého předchůdce ČTK. Korbyro dále fungovalo i po rozpadu monarchie a zachovalo si i vztahy s ČTK, mimo jiné bylo zpočátku výhradním dodavatelem zahraničního zpravodajství. V této roli jej ale brzy začaly doplňovat tehdy silné mezinárodní agentury Havas, Reuter a Wolff.

Za předchůdce ČTK je v některých případech považováno³³ i Československé telegrafní agentstvo, které zajišťovalo na sklonku první světové války (a ještě dva roky po ní) obsah pro legionářské noviny, které si jednotlivé posádky a jednotky tiskly pro svou potřebu.

Meziválečné období fakticky definovalo základní strukturu agentury, jejíž některé rysy lze vystopovat i v dnešní době. Postupně vznikla síť zahraničních zpravodajů a domácích odboček - ve třicátých letech se udává počet devět zahraničních zpravodajů a 12 domácích odboček, z toho devět na území dnešní ČR.³⁴ Jiné zdroje uvádějí v době největšího rozmachu počet sedmi zahraničních zpravodajů, doplněných deseti korespondenty.³⁵ Tyto počty se ovšem během 30. let kvůli finančním obtížím snižovaly. Krom toho poskytovala agentura ve 20. letech i zpravodajství nově vzniknuvšímu Radiojournalu, první státní rozhlasové stanici. V roce 1930 se

²⁹ Viz ČTK. *Historie ČTK* [online]. [Citováno dne 10. 12. 2011]. Dostupné z [www](http://www.ctk.cz/o_ctk/historie/)

³⁰ Viz BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: Od počátků do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 175.

³¹ Část literatury uvádí jinou podobu vžitě zkratky s dvěma r – Korrrbyro.

³² Viz ČTK. *Agentura a její zpravodajství (redakční směrnice)*. Praha, 2010, část Zásady, heslo Agentura.

³³ Viz VACKOVÁ, Barbora. *Média veřejné služby (ČT, ČRo, ČTK)*. In: *Revue pro média*. Brno: FSS, 2004.

³⁴ Srov. se současným stavem: 14 domácích a 5 zahraničních odboček. Zdroj: ČTK. *FAQ ČTK* [online]. Dostupné z [www](http://www.ctk.cz/faq/): <http://www.ctk.cz/faq/>.

přestěhovala do nové funkcionalistické budovy v dnešní Opletalově (tehdy Lützovově) ulici, v níž sídlí dodnes. I když už tehdy ČTK získávala část příjmů prodejem zpravodajství médiím, byla v zásadě státní a dotovaná z veřejných prostředků. Zpravodajství bylo poskytováno primárně v češtině a němčině.

Vliv ČTK se výrazně zmenšil v letech 1939-1945; rozsah její působnosti se omezil pouze na území Protektorátu, které mělo ve srovnání s dosavadním Československem jen zhruba poloviční počet obyvatel (7,5 milionu) a méně než třetinovou rozlohu. Zákon z roku 1941 ale ČTK přisoudil roli výhradního informačního zdroje, byť pořízeného německým orgánům. Obdobnou roli plnila ČTK i po skončení války a byla podřízena totalitní propagandě tehdejší KSČ.

Současná ČTK vznikla formálně 15. listopadu 1992, i když fakticky začala fungovat až o pět dnů později.³⁶ Fungování agentury současně vymezil zákon číslo 517/1992 Sb., který platí i v současné době.

2.1. Externí a interní regulace v historii ČTK

Stejně jako ostatní média, i ČTK podléhala už v prvním období své existence, tedy v letech 1918-1939, z dnešního pohledu výrazné regulaci. Jejím základem byl starý tiskový zákon číslo 6/1863. Už v něm byla vymezena určitá možnost cenzury, ztělesněná povinným předkládáním výtisků odpovědným úřadům, a prvky umožňující cenzuru se během 20. a zejména 30. let výrazně posilovaly.³⁷ Dva zákony z roku 1933 umožňovaly zastavení periodik s protistátním obsahem, v roce 1936 byla zavedena v případě mobilizace i předběžná cenzura,³⁸ zahrnující mimo jiné zabavování celých vydání novin.

Sérii restrikcí v roce 1933 doplnilo právo na opravu, stanované v takzvaném Malém tiskovém zákoně číslo 126/1933.³⁹ To dávalo kterékoli dotčené straně právo na prakticky neomezené vyjádření až do trojnásobku délky původního článku. Od ostatních médií se ČTK odlišovala především svou podřízeností tiskovému odboru předsednictva vlády, jemuž vydávalo i některé oficiální dokumenty.

³⁵ Viz BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: Od počátků do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 175.

³⁶ Viz *Vznikla Česká tisková kancelář*. Rudé Právo, 21. 11. 1992, s. 3.

³⁷ Viz *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. Praha: Karolinum, 2003, s. 357-368.

³⁸ Viz BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: Od počátků do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 164.

³⁹ Viz ÁCSAY, L'udovít. *Mediální právo v ČR*. Diplomová práce (Mgr.). Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Katedra ústavního práva a politologie, 2007, s. 15.

Externí regulace se tehdy omezovala především na slovní zpravodajství, zatímco fotografiemi se nezaobírala.⁴⁰ Zároveň je vhodné upozornit na to, že ČTK celou první polovinu 20. století neměla nijak zvlášť vymezen svůj právní status, vyjma iniciačního rozhodnutí Národní rady. O interní regulaci meziválečné ČTK se v dostupné literatuře žádné zmínky neobjevují.

Rozsáhlejší zásahy cenzury ve slovním i obrazovém zpravodajství se datují až do března 1939. Dva dny po okupaci zbytku českých zemí bylo zřízeno Ústředí tiskové služby, v srpnu byla agentura podřízena tiskovému odboru úřadu říšského protektora, který zároveň vydával řadu směrnic k regulaci všech médií včetně ČTK. Ta měla i v této době specifické postavení - podle dochovaných dokumentů se stala institucí, která dávala fakticky signál ke zveřejňování zpráv a komentářů.⁴¹ Od listopadu 1940 přebrala i roli výhradního úředního zdroje.⁴² Některé porady s úředníky tiskového odboru se konaly přímo v sídle ČTK.

V téže době lze mimo jiné vysledovat i stanovení povinnosti monitorovat denní tisk v celé zemi, tedy i v regionech.⁴³ To ostatně ČTK plní dodnes, ve směrnicích je tomu vyhrazena celé jedno heslo.

ČTK na konci války dokonce opustila zažité žánry agenturního zpravodajství a začala v obráceném gardu reprodukovat velké množství politických karikatur z denního tisku. Jimi nahrazovala praktickou absenci vlastní fotografické tvorby,⁴⁴ která byla během války zcela zastavena.

Hned po válce naopak začala být ČTK zřejmě systematicky podřizována zájmům KSČ; agentura byla v období takzvané třetí republiky považována některým historiky za komunistům krajně nepřátelskou.⁴⁵ Přesto se držela, zcela v intencích tehdejšího mediálního prostředí, určitých nepsaných tabu. Ta mimo jiné obnášela kritiku komunismu, Sovětského svazu a odsunu Sudetských Němců.⁴⁶

⁴⁰ Viz ŘEHÁKOVÁ, Hana, VESELÝ, Dušan. *Zakázané dějiny ve fotografiích ČTK*. Praha: X-Egem, 1999, s. 178.

⁴¹ Viz KONČELÍK, Jakub, KÖPPLOVÁ, Barbara, KRYŠPÍNOVÁ, Jitka. *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*. Praha: Karolinum, 2003, s. 31.

⁴² Viz KONČELÍK, Jakub, KÖPPLOVÁ, Barbara, KRYŠPÍNOVÁ, Jitka. *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*. Praha: Karolinum, 2003, s. 240.

⁴³ Viz KONČELÍK, Jakub, KÖPPLOVÁ, Barbara, KRYŠPÍNOVÁ, Jitka. *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*. Praha: Karolinum, 2003, s. 260.

⁴⁴ Viz ŘEHÁKOVÁ, Hana, VESELÝ, Dušan. *Zakázané dějiny ve fotografiích ČTK*. Praha: X-Egem, 1999, s. 183.

⁴⁵ Viz ŘEHÁKOVÁ, Hana, VESELÝ, Dušan. *Zakázané dějiny ve fotografiích ČTK*. Praha: X-Egem, 1999, s. 184.

⁴⁶ Viz tamtéž.

Značnými cenzurními zásahy bylo typické období po roce 1948, stále se ale jednalo o cenzuru vedenou zvenčí a ztělesněnou tehdejší Hlavní správou tiskového dohledu (HSTD). I když postupně podnítila i značnou autocenzuru, systému vnitřních norem směřujících k cenzuře se v té době nedočkala.

Legislativní zakotvení práce ČTK přišlo až v 60. letech a stabilní podobu mu dal zákon číslo 123/1965 Sb.⁴⁷, schválený rok po obdobných zákonech o Československé televizi a Československém rozhlasu. Jehož věcná část (struktura zpravodajské sítě, pořizování zpravodajství a jeho distribuce odběratelům) se prakticky shoduje s praxí v dřívější i pozdější demokratické éře, zároveň ale agenturu podrobil přímo vládě, která jmenovala ústředního ředitele. Tomu zákon uložil vydat status ČsTK, který by stanovil její vnitřní uspořádání, v oblasti směrnic ale nic nenařizoval. I samotné vymezení úlohy agentury je poplatné době.⁴⁸ V roce 1974 navíc vstoupil v platnost organizační řád, který umožnil cenzuru přímo ze strany ÚV KSČ.⁴⁹

Pamětníci, s nimiž měl autor možnost mluvit, se shodují na tom, že ucelený soubor vnitřních směrnic neexistoval až do začátku 90. let. I když se prý nějaké vydávaly, redaktoři s nimi prakticky nepřicházeli do styku. Pravidla vycházela spíše z precedentů, které nesměly vyjít, a byla tedy spíše nepsaná a omezená zejména na seznamy nevhodných témat či osob. Tuto hypotézu nakonec v korespondenci s autorem potvrdil Jan Stejskal, dlouholetý zahraniční redaktor ČTK, který se krom jiného na historii agentury zaměřuje a publikuje o ní.

„Lze-li o jakýchsi pravidlech pro tvorbu zpravodajství hovořit v předválečném období, pak snad jedině v případě textového materiálu Emila Čermáka, ředitele ČTK ve 20. letech. Ten sepsal užitečné rady o zpravodajství a jeho postupech ve studijní příručce, kterou ovšem publikoval až ve 30. letech, kdy byl už z Četky vyhozen a přednášel na novinářské škole.⁵⁰ Přímý a hlavně závazný vliv na práci agentury proto mít nemohly,“ uvedl Jan Stejskal v e-mailové korespondenci s autorem.⁵¹ Existenci vnitropodnikových směrnic vylučuje i v pozdějším období, s výjimkou vnitřního organizačního řádu a jako jedinou regulaci zmiňuje již zmíněné direktivy Wolfganga Wolframa von Wolmara.

⁴⁷ Viz Zákon číslo 123/1965. Dostupné z www: <http://www.koncelik.eu/zakon-o-cstk-123-1965/>

⁴⁸ Srovnání viz kapitola 2.

⁴⁹ Viz BĚLEJOVÁ, Gabriela. *Veřejnoprávní média v České republice (bakalářská práce)*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav České literatury a knihovnictví, 2006, s. 34.

⁵⁰ Podobný význam v době neexistujících vnitřních standardů lze přisuzovat i publikacím Slavojě Haškovce za 70. a 80. let, které alespoň definovaly agenturní produkci.

⁵¹ Viz Příloha 2: Korespondence s Janem Stejskalem.

Jan Stejskal v korespondenci potvrdil, že po celou dobu fungování socialistického režimu neexistovala ani kodifikace samotných principů zpravodajství a rozhodování o přípustnosti se odehrávalo spíše v režimu ad-hoc. „*Věc jako kodex předpokládá existenci vyšších, nezávisle platných norem pevně určujících mantinely zpravodajství. Jediným takovým mantinelem byla do roku 1989 politika KSČ, která de facto určovala ideový a etický, ale především obsahový rámeček zpravodajství. Připustit existenci jakéhokoli vyššího principu by v oněch podmínkách bylo považováno za zločin. Kodifikovanou podobu použitelnou pro tvorbu konkrétního zpravodajství ale stranická politika nikdy neměla. Mimo jiné i proto, že existenci dvoukolejného zpracování informací (pro vedení a pro média) by bylo obtížné veřejně obhájit,*“ uvádí Stejskal. „*Žádné písemné směrnice neexistovaly, zpravodajství se řídilo telefonem a na stranických poradách. A v redaktorském prostředí pudem sebezáchovy a autocenzurou,*“ dodal a všiml si i tehdejší praxe: „*Četku jakož i ostatní média kromě Rudého práva řídilo oddělení ÚV KSČ pro sdělovací prostředky, které bylo za ideovou správnost zpravodajství odpovědné. Šéfové hlavních čtenářských redakcí procházeli stážemi na tomto oddělení, kde žádoucí étos zpravodajství vstřebávali a budovali kontakty nutné pro přežití.*“

Podle pamětníků se navíc v době normalizace podařilo ČTK výrazně více politicky podrobit, což obnášelo mimo jiné prakticky povinné členství v KSČ.⁵² Při pohledu na tehdejší zpravodajství je nápadná snaha nevybočit z řady, jak tematicky, tak i zpracováním.

Dobře patrné je to mimo jiné i na výrazových a kompozičních prostředcích obrazového zpravodajství. To bylo v českých podmínkách vždy zaměřené výrazně na celky, když se ale od 30. let začal projevovat v reportážní fotografii akcent pro detail, agentura reagovala jen velmi vlažně. I v 70. letech tvořily obsáhlé celky na skupiny osob valnou většinu tehdejší produkce.

Obecně je role ČTK, potažmo ČsTK, v letech 1948 až 1989 vnímána jako propagandistická, podřízená formálně vládě, fakticky ale spíše Ústřednímu výboru KSČ.⁵³

⁵² Členství v KSČ připouštějí prakticky všichni tehdejší zaměstnanci agentury, s nimiž autor o tématu hovořil. Členství přiznává v životopise i současný ředitel agentury Jiří Majstr; opačnou výjimkou byla podle svých vzpomínek jedna z tehdy mladých redaktorek; když rozebírala se svými nadřízenými zásah na Národní třídě 17. listopadu 1989, byli prý velmi překvapeni, jak je její nečlenství vůbec možné.

⁵³ Viz DIBLÍK, Jan, VEIT, Francois. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*. Praha: Linde, 2012, s. 27.

3. Současné redakční směrnice

Události z přelomu 80. a 90. let roli ČTK zcela změnilly. Zatímco ještě v roce 1991 byl novelizován zákon o Československé tiskové kanceláři,⁵⁴ který hovořil o agentuře jako o „tiskové agentuře České a Slovenské Federativní Republiky“, o rok později už platil zákon o České tiskové kanceláři,⁵⁵ který přinesl krom veřejnoprávního statutu i požadavek na objektivitu zpravodajství.⁵⁶

To byla v té době věc zcela nová. Původní zákon č. 123/1965 sice definoval úlohu agentury z technického hlediska obdobně a uložil jí šířit zpravodajství na základě smluv s odběrateli, hned za tímto požadavkem ale následovala i povinnost tlumočit vládní stanoviska a vydávání oficiálních textů.

3.1. Vznik současných redakčních směrnic

Nové podmínky a požadavky přinesly i potřebu nových redakčních pravidel. Jejich první vydání datoval současný (2012) generální ředitel Jiří Majstr do roku 1992. Prakticky v téže době se podle Jana Stejskala začalo uvažovat i o zavedení kodexu. „*Po roce 1989 se první úvahy o potřebě etického kodexu objevily po známé krizi v roce 1993. Do bible⁵⁷, jejíž první tuším čtyři verze jsem sepsal, se ale hned kodex nedostal, zařazen byl až o něco později,*“ uvedl.^{58 59} Tomu částečně odporuje rozprava na půdě parlamentu z dubna 1998. Poslanecká sněmovna tehdy projednávala výroční zprávu agentury a zároveň se stočila debata i čerstvý incident, spočívající v tom, že se v agenturní databázi objevil nakrátko nekrolog prezidenta Václava Havla. Komunističtí poslanci se ptali tehdejšího ředitele ČTK Milana Stibrála, zda má agentura etický kodex; odpověď měla znít, že to zákon neukládá.⁶⁰ Kodex je každopádně součástí vydání z roku 1998, s nímž se autor seznámil.

Inspiraci hledala agentura v zahraničí. První kontakty podle Jiřího Majstra proběhly s tehdejšími Press Association a Reuters, které dokonce navštívil tým vedený pozdějším šéfredaktorem Petrem Holubcem. „*Největší roli podle mého hrál Reuters a*

⁵⁴ Viz Zákon č. 123/1965 Sb., novela č. 310/1991 Sb.

⁵⁵ Viz Zákon č. 517/1992 Sb., § 2, odst. 1)

⁵⁶ Viz TRUNEČKOVÁ, Ludmila. *Česká tisková kancelář. Otázky žurnalistiky*. 2000, č. 4, s. 330.

⁵⁷ Pojem „bible“ je mezi redaktory vžitý pro materiál Agentura a její zpravodajství, tedy kompletní soubor vnitroredakčních směrnic. Podrobné vysvětlení viz dále.

⁵⁸ Viz Příloha 2: Korespondence s Janem Stejskalem.

⁵⁹ Biblí je míněn materiál Agentura a její zpravodajství. Pod verzemi z 90. let býval podepsán Stejskal, později se objevuje jméno Majstra. Podrobnější ujasnění terminologie viz bod 3.2

⁶⁰ Viz *Jak ČTK pohřbila prezidenta*. Haló noviny, 30. 4. 1998, str. 3.

BBC, aspoň v té části, která má pro nás smysl. Dokonce jsem nedávno našel staré BBC Guidelines v papírové podobě, která už dnes neexistuje,“ uvedl Jiří Majstr.⁶¹ Další inspiraci popsal Jan Stejskal: „Čerpalo se, jakož i při sepisování bible samé, z materiálů agentur Reuters a AP přizpůsobených podmínkám.“

Současně na svých kodexech začala pracovat i veřejnoprávní média. Jak prohlásil tehdy v MfD člen rady Ladislav Miler, Česká televize měla za vzor především normy BBC, ale i slovinské televize. ČT přitom už prvotní verzi kodexu měla z roku 1995.⁶²

Proces⁶³ tvorby kodexu ČT byl poměrně zdlouhavý a završilo jej v roce 2003 schválení Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR.⁶⁴ O rok později se dočkal svého kodexu i Český rozhlas, jedná se přitom prakticky o totožný dokument.⁶⁵

Původní vnitroredakční směrnice ČTK byly vytištěné v papírové podobě. Měly podobu encyklopedického seznamu hesel, který kombinoval základní zásady zpravodajství, stylu i ryze metodické pokyny. Rozsah se pohyboval zpravidla okolo 40 stránek, k nimž byl připojen jako zvláštní dokument etický kodex. Obojí dostával každý redaktor při úvodním školení. Podpis se nevyžadoval, jednání podle obojího bylo považováno za samozřejmé.

3.2. Aktuální podoba a struktura redakčních směrnic

V předchozích částech práce zaznělo několik různorodých pojmenování pro vnitroredakční směrnice. Oficiálně se balík směrnic jmenuje Agentura a její zpravodajství, zpravidla se jim ale i v polooficiálních materiálech říká „četkařská bible“, případně zkráceně „bible“. Kvůli sjednocení terminologie pro ně je v této práci použit obecný termín „směrnice“ s případným dalším odlišením, o kterou úroveň směrnic se jedná.

Obměňují se obvykle v několikaletých postupech. Naposledy se struktura redakčních směrnic výrazně změnila v roce 2010; po vzoru BBC Guidelines jsou součástí firemního intranetu a získaly výraznější členění, nikoli nepodobné otevřené encyklopedii Wikipedia. Nyní je členěna do několika „knih“, které vymezují celkem

⁶¹ Viz Příloha 1: Rozhovor s Jiřím Majstrem.

⁶² *Kodex ČT bude základním vodítkem, ale nikoliv všelékem.* ČTK, 27. 8. 2001.

⁶³ Viz FOJTOVÁ, Tereza. *Pleva (ODS): O kodexu ČT by se měla vést celospolečenská diskuse.* ČTK, 16. 1. 2001.

⁶⁴ Viz HYBŠ, Jiří. *Poslanecká sněmovna schválila Kodex České televize.* ČTK, 2. 7. 2003.

deset úrovní. První a strukturně nejvyšší z nich, která je výrazně akcentována, je kodex. Ten ztratil ze svého názvu slovo „etický“, označován je jen jako Kodex ČTK.

Autorství směrnic uváděno není, byť z vyjádření jejich autorů vyplývá, že v době papírových vydání každé vydání směrnic dával dohromady zpravidla jeden ze starších redaktorů.

Mimo směrnic upravujících redakční práci má ČTK ještě řadu více technických předpisů, jejichž základem je organizační řád, který mj. ustanovuje jednotlivé redakce, jejich pracovní náplň a definuje odpovědnost jednotlivých vedoucích redaktorů.

3.2.1. Kodex ČTK

Kodex má celkem 14 bodů. První definuje nezávislost a nestrannost zpravodajství a druhý jej dále rozvíjí o nutnost dávat prostor stanoviskům všech zúčastněných stran. „*Soužití politických stran je trvalý konflikt, a proto by měl pokud možno vždy za krokem vlády následovat názor opozice a naopak,*“ uvádí kodex.

Další dva body se věnují zdrojování. „*ČTK důsledně uvádí zdroj informací,*“ začíná první z nich, druhý zase nad rámec standardních novinářských postupů povoluje použití anonymních zdrojů jen v případě, že informace nelze získat otevřenou cestou.

Další body například zakazují získávání informací úskokem nebo zastrahováním. Zpravodajové mají zakázáno se dostávat do střetů zájmů, například referováním o svém blízkém okolí či finančním využíváním informací, které získali v předstihu. Poslední bod kodexu jim také zakazuje politickou činnost. Nesmějí být také činní pro zpravodajské služby a jakkoli ohrozit pověst nestrannosti agentury.⁶⁶

Majstr po svém zvolení do čela agentury slíbil,⁶⁷ že Kodex ČTK zveřejní na firemním webu. Do současné doby (jaro 2012) se to ale nestalo.

3.2.2. Styl

Druhá část směrnic je orientována prakticky. Má celkem 205 hesel, která se výrazně liší svou šíří. Patrné je to hned na prvním z nich, heslu Agentura. „*Agentura má pro klienty smysl, pokud jim dokáže dodat zpravodajství ve stejné nebo vyšší kvalitě,*

⁶⁵ Viz KVASNIČKOVÁ, Eva. *Etický kodex České televize - jeho vznik a aplikace*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2006, s. 76.

⁶⁶ Plné znění Kodexu ČTK viz Příloha č. 3.

⁶⁷ Viz AUST, Ondřej. *Nový šéf ČTK Jiří Majstr: Světovou zpravodajskou agenturou je dnes i Twitter* [online]. Mediář, 11. 3. 2011 [citováno dne 17. 12. 2011]. Dostupné z www: <http://www.mediar.cz/novy-sef-ctk-jiri-majstr-svetovou-zpravodajskou-agenturou-je-dnes-i-twitter/>

jakou by dosáhli sami, za nižší částku, než by je toto zpravodajství stálo, kdyby si je obstarávali vlastními silami. (...) V literatuře se někdy používají termíny: tisková, informační, zpravodajská (agentura) jako odlišné. Pro ČTK toto členění nemá význam,“ instruuje heslo zaměstnance ČTK. Heslo zároveň rozvíjí i téma nových výzev – multimedializaci, interaktivitu, individualizaci a demokratizaci zpravodajství a zmiňuje i zostřující se konkurenci vlivem internetu; i tradiční klienti se v internetovém prostředí chovají jako agentury.

Zásady rozpracovávají etický kodex do jednotlivých konkrétních prvků zpravodajské praxe a nabízí redaktorům konkrétní řešení. Jsou psány důsledně ve třetí osobě a redaktory neoslovují.

Pro příklad může sloužit heslo Rasa. Popisování rasové, náboženské či etnické příslušnosti anebo sexuální orientace připouští pouze v případě, že se jedná o informaci potřebnou pro pochopení zprávy: *„Cikán je ve zpravodajství ČTK tabu s výjimkou citace nebo názvu. Používáme Rom, a to i ve zpravodajství ze zemí, které slovo cikán běžně používají (Británie).“* Součástí hesla je ale i odkaz na heslo o eufemismech, které nabádá k nepřebírání terminologie politické korektnosti a mimo citací zakazuje i používání termínu „politicky korektní.“⁶⁸ Eufemismy podle něj do agenturního zpravodajství nepatří a zamlžují pravou podstatu věcí.

Do zásad patří i rozpracované zdrojování: ČTK smí přebírat bez dalšího ověřování od světových agentur s původním zpravodajstvím, taxativně jsou jmenovány Reuters, AP, AFP, Bloomberg a DPA. Krom toho je možné ještě bez dalšího ověřování využívat BBC, CNN, londýnské The Times, americké The New York Times a deník Le Monde.

Bez uvádění zdroje ČTK využívá televizní i rozhlasové přenosy z tiskových konferencí, veřejných projevů či kulturních a sportovních akcí; podmínkou ale je, že přenos bude živý a nesestříhaný.

---

⁶⁸ Zásada je skutečně uplatňována; termín politicky korektní se v období 1. 1. 2011-10. 12. 2011 vyskytl ve zpravodajství pouze v pěti případech. Ve čtyřech šlo o citace nebo parafráze, pátý případ byl tzv. MONITOR, doslovené přebrání zprávy AFP o početné armádě dělníků, jež platí čínská vláda za psaní jí vyhovujících komentářů pod zpravodajské články nebo na blogy.

4. Srovnání Kodexu ČTK s kodexy relevantních médií

Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.1, věnující se vzniku současných směrnic, agentura vycházela při tvorbě první verze svého kodexu ze zahraničních vzorů. Současný ředitel Jiří Majstr zároveň zmiňuje, že samotný Kodex ČTK neprošel za celou dobu existence žádnými výraznějšími změnami. Z tohoto hlediska by mohlo být zajímavé srovnání s kodexy relevantních médií.

Pro srovnání byly vybrány obecné etické principy a novinářské kodexy. Jiří Majstr zmínil agentury Reuters a Press Association, druhá z nich jej nezveřejňuje, a tak byly místo ní ke komparaci vybrány BBC Guidelines. Kodex ČTK bude dále porovnáván s dvěma obecnými kodexy a Kodexem České televize, který vznikl v podobné době a prostředí.

- Co se zvolené metody týče, jedná se o komparaci, zaměřující se na tato kritéria:
- jaká je struktura kodexu a jaký je soulad jednotlivých myšlenek s Kodexem ČTK
- jakým způsobem definuje kodex objektivitu a zda pracuje s pojmem „pravda“
- jakým způsobem řeší střet zájmů
- zda omezuje veřejnou aktivitu a projevy zaměstnanců

4.1. Srovnání Kodexu ČTK s obecnými kodexy

4.1.1. Srovnání s obecnými etickými principy

Jako reprezentativní příklad obecných etických principů může posloužit definice novinářské etiky⁶⁹ od Denise McQuaila, který hned v prvním bodě svého desatera použil slovo pravdivost. To v Kodexu ČTK nenajdeme; místo toho se v něm operuje pouze s termíny objektivnosti (první bod) a ověřování (šestý bod).

Další body McQuailových principů už jsou v Kodexu ČTK obsaženy zcela, byť lze pozorovat rozdíl v přístupu. Zatímco McQuail hovoří o cílových hodnotách, kodex agentury se přímému pojmenování často brání a popisuje spíše prostředky, které k onomu cíli vedou. Výjimku z principů připouští Kodex ČTK u respektu k právu na

soukromí; zde ale jen s ohledem na veřejný zájem a po konzultaci s nadřízenými a právníky. V jiném bodě zase připouští výjimku v případě, že se jedná o významnou osobu. Tento výklad v zásadě kopíruje současnou praxi při aplikaci zákona číslo 52/2009 Sb.,⁷⁰ který mimo jiné zpřísnil ochranu obětí trestných činů, v ČTK byl ale soudě podle dochovaných materiálů uplatňován už mnohem dříve než tento zákon vůbec vznikl.

Nesoulad je ještě ve dvou dalších bodech; odpovědnost ke společnosti a veřejnému blahu se nikde v Kodexu ČTK nevyskytuje a přibližuje se jí jen výše uvedená zmínka o veřejném zájmu při porušení ochrany soukromí. Zcela v Kodexu ČTK chybí termíny (či jejich alespoň přibližná synonyma) slušnost a dobrý vkus; je možné je ale identifikovat s formulací o „*vysokém profesním a etickém standardu*“, obsaženou v prvním bodě.

4.1.2. Srovnání s Mezinárodními zásadami

Ještě komplikovanější je srovnání Kodexu ČTK s Mezinárodními zásadami profesionální etiky v žurnalistice,⁷¹ který lze vzhledem k patronátu UNESCO při jeho vzniku považovat za jeden z významných mezinárodních standardů.

První tři body (právo na pravdivé informace, oddanost objektivní realitě a sociální odpovědnost) sice nejsou v Kodexu ČTK implicitně obsaženy, ale jejich smysl si také nijak neodporuje.

Jiná je situace se čtvrtým bodem o profesní integritě novináře; Kodex ČTK ani pravidla z něj aplikovaná nedávají zaměstnanci agentury právo odmítnout práci z důvodu neslučitelnosti s osobním přesvědčením. ČTK jde navíc opačným směrem a ohledně politických svobod svých zaměstnanců připojuje řadu restrikcí - od zákazu politické aktivity po regulaci veřejného projevu. Zatímco Mezinárodní zásady prakticky neošetřují střet zájmů, ČTK jej má pevně vymezen.

Pátý princip mezinárodního kodexu je obsažen v případě ČTK až v Zásadách,⁷² právo na opravu (či spíše povinnost opravy při zjištění nedostatku) je v nich definována

⁶⁹ Viz McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2002, s. 151. ISBN 80-7178-714-0.

⁷⁰ Viz bod 1.1.1.

⁷¹ Viz Consultative Club of International and Regional Organizations of Journalists [online]. 1983 [citováno 10.5.2012]. International Principles of Professional Ethics in Journalism. Dostupné on-line: http://ethicnet.uta.fi/international/international_principles_of_professional_ethics_in_journalism

⁷² Viz ČTK. *Agentura a její zpravodajství (redakční směrnice)*. Praha, 2010, část Zásady, heslo Oprava.

velmi zevrubně. Právo na odpověď ČTK sice výslovně nestanovuje, ale zároveň vyhrazuje prostor stanoviskům všech dotčených stran.

Kodex ČTK se naopak s mezinárodním (a bezmála 30 let starým) kodexem rozchází v posledních třech bodech, které kladou za cíl novinářského snažení šíření demokratických hodnot, humanismu, sociálního pokroku či dekolonizace. Lze dovozovat, že tento rozdíl je pravděpodobně způsoben právě značným časovým rozestupem i různou specifikací nestranné agentury. Sám mezinárodní kodex se těmito body dostává do určitého rozporu se svým začátkem, který ukládá novinářům objektivitu.

4.2. Srovnání Kodexu ČTK s kodexy českých médií

4.2.1. Srovnání s kodexem České televize

Česká televize má ze zákona obdobný status jako ČTK, jedná se o médium veřejnoprávní. Jejich kodexy se ale v řadě věcí odlišují. Kodex ČT platí v současné podobě od roku 2003 a výrazně precizněji vymezuje, kdo mu podléhá. Zatímco ČTK hovoří o „zpravodajích a redaktorech“, což dosah jejího kodexu výrazně zužuje a zároveň vyvolává otázku, zda mu podléhají i fotoreportéři a ostatní zaměstnanci, ČT zavazuje k dodržování kodexu všechny své zaměstnance. Kodex ČT počítá i s tím, že bude platný i pro externisty, pokud se k tomu smluvně zaváží. V bodě 4.6 jim ale dodržování kodexu ukládá i bez této podmínky.

Celkově je Kodex ČT výrazně obsáhlejší, má 48 stran, a z hlediska definic je i preciznější. Jednotlivé etické situace směřuje i s ryze technickými záležitostmi a postihuje i situace mimo zpravodajství. Strukturou se tedy od ČTK výrazně odlišuje a připodobnit jej lze spíše k směrnici BBC Editorial Guidelines, což je zřejmě podmíněno i odlišným charakterem televizního vysílání od agenturního zpravodajství. Jeho faktickým protějškem jsou tedy spíše širší směrnice ČTK, než samotný kodex. Po obsahové stránce ale reprezentuje prakticky stejné hodnoty. Velmi podobným způsobem oba kodexy regulují otázku střetu zájmů.

Na rozdíl od ČTK operuje s pojmem pravdivost. „Česká televize je při získávání a zpracovávání informací plně podřízena imperativu zjistit a divákům zprostředkovat pravdivý obraz skutečnosti a v případech, kdy to pro nemožnost opatřit si všechny informace není beze zbytku uskutečnitelné, postupovat s cílem pravdě se maximálně přiblížit,“ uvádí část 5. článku, který se nejvíce věnuje zpravodajství a publicistice.

Zmínky o pravdivosti jsou časté i v dalších pasážích Kodexu ČT, naopak se v nich nikde (až na jeden irrelevantní výskyt) neobjevuje termín objektivita.

Normy ČT jsou ve srovnání s Kodexem ČTK benevolentnější k veřejným aktivitám zaměstnanců. Podstatné je pro ně nikoli samotné konání, nýbrž dojem nestrannosti, který ve vysílání mají zanechávat.⁷³ Česká televize navíc dává v bodě 4.3 redaktorům právo odmítnout konkrétní téma kvůli nesouladu s morální integritou, v bodě 4.2 jim navíc garantuje právo na svobodu projevu, což by v kombinaci s předchozími fakty mělo umožnit redaktorům mimo obrazovku svobodný projev.⁷⁴

4.3. Srovnání Kodexu ČTK s kodexy zahraničních médií a agentur

4.3.1. Srovnání s BBC Editorial Guidelines

Jedním z vzorů pro redakční normy ČTK byly podle Majstra BBC Guidelines, soubor redakčních norem veřejnoprávní britské rozhlasové a televizní společnosti.

Normy BBC se vyznačují striktní strukturovaností; jsou členěné do 19 základních kapitol. Nejblíže českému pojetí kodexu je kapitola první, popisující takzvané Editorial Values.⁷⁵ Hned druhá její část se ale s Kodexem ČTK rozchází; jedná se opět o institut pravdy, který ČTK nepoužívá. BBC navíc zakotvuje ve Values i povinnost mít všechny podklady zaznamenané, včetně nahrávek rozhovorů. Tato praxe se sice v ČTK také uplatňuje, není ale zakotvena nikde v redakčních směrnicích. „*Informaci anonymního zdroje si vždy pokud možno snažíme zaznamenat ve zvukové podobě, nebo alespoň co nejpřesněji do bloku. Záznam si musíme trvale ponechat,*“ uvádí kapitola Zdroj ve směrnicích ČTK.

4.3.2. Srovnání s Standards and Values agentury Reuters

Ze všech porovnávaných kodexů je ten z dílny Reuters nejstručnější. Je formulován do desatera The 10 Absolutes of Reuters Journalism, které je poměrně absolutistické. Celkem sedm bodů začíná slovem „*vždy*“ a zbylé tři začínají „*nikdy*“. Nezmiňuje pravdu ani ověřování, místo toho hovoří o „*svaté přesnosti*“.

⁷³ Viz *Kodex České televize*. Praha: Česká televize, 2003, s. 17.

⁷⁴ Srov. s kauzou Jindřicha Šídla, zmíněnou v bodě 5.

⁷⁵ Viz BBC. *BBC Guidelines, kapitola 1.2* [online]. [Citováno dne 20. 3. 2012.] Dostupné z [www: http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/page/guidelines-editorial-values-editorial-values/](http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/page/guidelines-editorial-values-editorial-values/)

Zatímco další body se s principy ČTK v zásadě shodují, poměrně zajímavé rozdíly nabízí druhá polovina. „*Nikdy se nedopouštěj plagiátorství a nevytvářej problémy,*“ nabádá osmý bod Standards and Values. Devátým bodem zapovídá manipulaci s fotografií, která nesmí překročit rámec běžné úpravy, a desátým bodem zakazuje redaktorům uplácet i být uplácani. Kodex ČTK a většina ostatních srovnatelných norem řeší pouze uplácaní směrem k novináři, nikoli naopak.⁷⁶

Rozdíl oproti českým zvyklostem představuje i zmínka o tom, že názor úřadů nemá pronikat do obsahu zprávy. ČTK naopak nabízí opačné východisko, byť jen v případě ohrožení státního zájmu. To lze vysvětlit odlišnou historickou zkušeností obou agentur i jejich odlišným zařazením v klasifikaci agentur – zatímco ČTK je typická národní agentura a na národní zájmy bere ohled, Reuters je historicky agenturou nadnárodní.

Reuters zveřejňuje i podrobnější a praktičtější manuál, který se funkcí i obsahem prakticky shoduje s kategorií Zásady, tedy s druhou úrovní směrnic ČTK. Přesto lze vyzorovat určité nuance. Například ve zdrojování ukládá Reuters svým zaměstnancům, aby data ze záznamových zařízení uchovávali dva roky, zároveň ale připouští i v současnosti poměrně rozšířený přepis telefonátů rovnou do počítače ještě během hovoru. Redaktor je ale povinen tyto poznámky vytisknout, aby si vytvořil důkaz.

Přestože jsou agentury ve své produkci zpravidla velmi uměřené a humoru prostor příliš nedávají, jejich manuály jsou v některých bodech pravým opakem. Mezi Reuters a ČTK je v tomto ohledu zřetelná paralela. Zatímco směrnice ČTK značnou část popisovaných jevů ihned převádějí na fiktivního premiéra Viléma Mezníka, brněnského patriota, který chce učinit své domovské město metropolí na úkor Prahy, přičemž během výkladu mimoděk prakticky odvyprávějí i Mezníkovu politickou kariéru, Reuters šel pro absurdní příklady do antiky. „*Galský vůdce Vercingetorix obvinil císaře Julia Caesara*⁷⁷ z *genocidy,*“ zní titulěk, kterým učí Reuters redaktory citlivě strukturovat nepřímé citace. V jiných částech je zase zmiňována fiktivní země Mandžukistán i se svými politiky.

⁷⁶ O tom, že by novináři v českých podmínkách sami někoho upláceli, se obvykle veřejně nemluví. Obvinění tohoto typu občas v zákulisí zaznívají s tím, že se dotýkají především kriminálních zpráv. Uplácaní mají být policisté, veřejně se těmito spekulacemi ale nikdo nezabývá.

⁷⁷ Vercingetorix, galský vojevůdce (82–46 př. n. l.), Gaius Julius Caesar, jeden z nejmocnějších vládců starověkého Říma (100–44 př. n. l.).

Detailnější než ČTK je Reuters ve vymezení práv a povinností zaměstnanců v soukromí. Střet zájmů zapovídá precizněji, k internetovým aktivitám zase redaktory nabádá, ale s dovětkem, že nemají podkopat reputaci svou i své firmy: „*I novináři jsou lidé se všemi občanskými právy. Pokud chceme tweetovat nebo komentovat školní hru, film nebo oblíbený recept, můžeme tak činit svobodně. Pokud se ale dotýkáme věci veřejného zájmu nebo potenciálních témat, jež budeme pokrývat, měli by mít žurnalisté z Reuters na zřeteli účinek takového projevu na svou práci i na Reuters.*“⁷⁸ Prakticky identický přístup vyznává v praxi i ČTK, ve směrnicích ho ale příliš nerozebírá.

5. Vývoj redakčních směrnic po roce 1993

V části věnované vzniku agenturního kodexu Jan Stejskal zmiňuje, že kodex se stal součástí směrnic až později a lze dovést, že to bylo mezi lety 1992 a 1998. Kodex se od té doby prakticky nezměnil. Jedinou modifikací je doplnění posledního bodu o pasáž, která řeší chování ve virtuálním prostoru. Za souvětí „*Zpravodajové a redaktori ČTK nevyvíjejí politickou činnost a další aktivity, které by mohly ohrozit pověst nestrannosti agentury,*“ přibyla jedna nová věta: „*To se týká i internetu.*“

Tato zdánlivě drobná změna má své vysvětlení v letech 2008 a 2009, poznamenaných prudkým růstem obliby sociálních sítí. Řada světových a posléze i českých médií začala řešit problémy s tím, co pokládala nevhodnou prezentací svých zaměstnanců. Z řady případů v zahraniční mediální sféře lze zmínit případ reportéra agentury AP Richarda Richtmyera, málem vyhozeného kvůli facebookové kritice jednoho z amerických vydavatelů.⁷⁹

V českých podmínkách se debata o kolizi sociálních sítí a novinářské etiky rozeběhla o několik měsíců později. Zřejmě největší impulz k ní daly kauzy dvou tehdy výrazných televizních osobností - komentátora a tehdejšího šéfa domácí redakce České televize Jindřicha Šidla a reportéra televize Nova Jiřího Dlabaji. Jiří Dlabaja natočil a umístil na web video, parodující tehdy obávanou prasečí chřipku a byl propuštěn⁸⁰,

⁷⁸ Viz REUTERS. *Handbook of Journalism. Reporting From the Internet And Using Social Media. Social Media: Basic Principles* [online]. 2009 [citováno 20.3.2012]. Dostupné z [www: http://handbook.reuters.com/index.php/Reporting_From_the_Internet_And_Using_Social_Media](http://handbook.reuters.com/index.php/Reporting_From_the_Internet_And_Using_Social_Media)

⁷⁹ Viz KRAVETS, David. *AP Reporter Reprimanded For Facebook Post; Union Protests* [online]. Wired.com, 9.6.2009 [citováno 20.3.2012]. Dostupné z [www: http://www.wired.com/threatlevel/2009/06/facebooksword/](http://www.wired.com/threatlevel/2009/06/facebooksword/)

⁸⁰ Viz EICHLER, Pavel. *Televize Nova propustila reportéra za chrochtání na blogu* [online]. iDnes.cz, 4.5.2009 [citováno 20.3.2012]. Dostupné on-line: http://zpravy.idnes.cz/televize-nova-propustila-reportera-za-chrochtani-na-blogu-pao-/domaci.aspx?c=A090504_165525_media_pei

Šídlo o několik měsíců později označil na facebooku čínskou velvyslankyni Chuo Jü-čen za „arogantní babu“⁸¹, na což vedení televize reagovalo důraznou direktivou vůči zaměstnancům.⁸² Výraznější personální důsledky ale nevyvodilo, i když Šídlo po čase ČT z vlastní vůle opustil.

ČTK se podobná aféra vyhnula, i když Jiří Majstr v rozhovoru zmínil,⁸³ že určité problémy s prezentací svých zaměstnanců agentura také měla. Vše se ale podle něj vyřešilo domluvou a „po dobrém“. Zmínka o internetu byla nicméně tehdy doplněna. Seznam témat, u nichž by se měl redaktor zdržet hodnocení, je definován tím, o čem píše nebo by mohl v budoucnu psát - tedy velmi komplexní.

To ovšem naráží na často diskutovaný konflikt svobody projevu a novinářské etiky⁸⁴. Jiří Majstr v rozhovoru také nabídl řešení. „*Můžete si klidně na facebook nebo jinam psát podle svého, ale nesmíte být identifikovatelný jako četkař,*“ prohlásil. V podobném smyslu byla modifikována i některá hesla z kategorie Zásady.

Zatímco kodex se za bezmála 20 let existence změnil jen minimálně (podle Majstra je doplnění zmínky o internetu vůbec jedinou modifikací), další struktury vnitřních směrnic se změnil výrazně více.

Jednou ze zásadních změn ve fungování ČTK bylo zavádění redakčních systémů. To přišlo v několika vlnách: poprvé v roce 1988, kdy zavedla z dnešního pohledu primitivní textový systém, podruhé v polovině 90. let, kdy přišel pokročilejší textový systém, a zatím naposledy v letech 2006-2007, kdy začal fungovat současný Multimediální redakční systém ČTK, zkráceně nazývaný MRS. Ten výrazně změnil základní principy zpravodajství. Zatímco dosud byla základní jednotkou agenturní produkce zpráva, po zavedení MRS se stala jádrem zpravodajství událost, k níž se navazují zprávy, zvuky a obrazová média. Zakládání událostí zároveň akcentovalo další úlohy agentury, zejména v koordinaci a plánování zpravodajského dění.

V e-mailu rozeslaném zaměstnancům 21. března 2007 konstatoval šéfredaktor Holubec, že přechod na MRS a jeho vývoj je u konce a zároveň stanovil několik změn, které se postupně odrazily i do směrnic. Redaktoři měli odted' rychle a precizně zakládat události, zároveň se změnil úzus pro stanovení domicilů. Zatímco do té doby

⁸¹ Šídlo později v televizním rozhovoru řekl, že ve skutečnosti použil ostřejší výraz.

⁸² Viz WIRNITZER, Jan. *Reportér ČT na Facebooku: Čínská velvyslankyně je arogantní bába* [online]. iDnes.cz, 11.10.2009 [citováno 10.5.2011]. Dostupné z www: http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?c=A091011_142700_media_jw

⁸³ Viz Příloha 1: Rozhovor s Jiřím Majstrem.

zjednodušeně platilo, že domicilem je místo, kde je zpráva psána⁸⁵, od roku 2007 se domicily určují podle místa dění. Analogicky se upravilo i řazení zpráv do příslušných regionálních kategorií a servisů. „*Důvodem je skutečnost, že zejména naši klienti v krajích naše místa přepisují na místo konání děje a za druhé, že v souvislosti s převratným rozvojem internetu a dalších nových informačních technologií bychom v dohledné době mohli mít místo v domicilu u mnoha nepražských zpráv Praha a regionální kód „ce“.* Tím bychom klientům neposloužili. Zdůrazňuji, že naší snahou není oklamat klienta, že jsme na místě, ačkoli to děláme z Prahy. To by mělo být z textu zprávy zřejmé,“ napsal tehdy Holubec. Společně se zavedením MRS vznikla nová verze „bible“, která vyjma kodexu doznala rozsáhlých modifikací ve výše popsaném smyslu.

Druhou výraznou změnou do celkové struktury zpravodajství, která si vynutila ošetření v druhé úrovni směrnic, v Zásadách, bylo zavedení headlinů v roce 2009. Headliny jsou nezávislé krátké zprávy o maximální délce 143 znaků, které mají předcházet důležité zprávy a jejich hlavním kritériem je rychlost a srozumitelnost. Headline prochází standardním redakčním procesem editace, ale z technického hlediska jde o specifický druh zprávy. Podobným způsobem vznikla i další spíše technická hesla, vynucená zavedením zvukového a televizního zpravodajství.

Ani ČTK se za dobu platnosti současných (byť postupně modifikovaných) směrnic nevyhnuly ojedinělé problémy s nedostatečným ověřováním některých zpráv, z nichž se nakonec vyklubal omyl či dokonce dezinformace.

Zřejmě nejznámější a v literatuře často zmiňovaný⁸⁶ přehmat ČTK se datuje do 23. července 1995, kdy vyšla nepravdivá zpráva o úmrtí spisovatele Jaroslava Foglara.⁸⁷ Příčinou byla špatná interpretace výroku nemocničních sester, které redaktorovi, shodou okolností Foglarovu kamarádovi, na návštěvě řekly, že „*už pacienta odvezli.*“

Zatímco předchozí případ se už stal s odstupem času spíš neaktuální a úsměvnou historkou, jiné problémy s ověřováním mohly mít i vážné následky a pocházely z nedávné minulosti. Za politicky nejvýraznější přehmat lze označit incident z 10. dubna 2007, kdy ČTK vydala zprávu o údajné výzvě senátorského klubu KDU-ČSL, který prý

⁸⁴ Viz POTŮČEK, Jan. *Jsou profily na Facebooku soukromá věc?* [Online.] Reflex.cz, 12.10.2009. Dostupné z www: <http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-reflex-cz/35149/jsou-profil-y-na-facebooku-soukroma-vec.html>

⁸⁵ Vyjma přebírání produkce zahraničních agentur.

⁸⁶ TRUNEČKOVÁ, Ludmila. *Zdroje jako oblast novinářského vzdělávání.* In JIRÁK, Jan, WOLÁK, Radim a kol.: Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání. Praha: Radioservis, 2007, s. 136.

vyzval vicepremiéra, senátora a předsedu strany Jiřího Čunka⁸⁸ k rezignaci. Později se ukázalo, že jde o podvrh, poslaný z emailu na bezplatném serveru, který si může založit kdokoli; redaktory tehdy zřejmě zmátl i hlavičkový papír senátního klubu, na němž bylo prohlášení napsáno.

Zjevnou reakcí ČTK směrem do vlastní redakce bylo upřesnění směrnic o ověřování, rozpracovaných v kategorii Zásady.

„Telefonát, fax nebo email neznámého informátora je třeba považovat za podezřelý. Je nutno vyžádat si jeho jméno a telefonní číslo a volat zpátky, pokud možno přes ústřednu, pokud tvrdí, že volá z nějaké instituce, a to i pokud nám dá přímou linku nebo mobilní číslo. (...) Je nutno mít na paměti, že emailovou adresu, kterou vidíme, je velmi snadné padělat, takže mail může být odeslán úplně odjinud. Automaticky považujeme za méně spolehlivé emaily odeslané z tzv. freemailových adres (seznam.cz, atlas.cz, volny.cz, hotmail.com), protože tyto firmy neověřují totožnost uživatelů. Jakékoli podezření znamená, že je zprávu nutno obratem ověřit, například telefonem,“ uvádí v roce 2012 aktuální verze o ověřování. Zároveň je v ní rozpracováno desatero bodů, které si má redaktor v zájmu správnosti informace kontrolovat (mj. čísla, jména, aktuálnost informací a backgroundu, prvotnost zprávy, její zdroj). Toto desatero rozeslal redaktorům už v červnu 2008 šéfredaktor, který tím reagoval na menší faktické chyby, které se začaly v servisu v tu dobu množit.

---

⁸⁷ Jaroslav Foglar, český spisovatel, popularizátor skautingu a dalších mládežnických hnutí (1907-1999). Populární zejména od 30. let 20. století, během totalit zakazovaný autor.

⁸⁸ Jiří Čunek, český politik. (nar. 1959). Původně komunální politik a starosta Vsetína, který v roce 2006 výrazně vstoupil do celostátní politiky a stal se senátorem i předsedou KDU-ČSL. V roce 2007 byl ministrem pro místní rozvoj a vicepremiérem, zároveň ale čelil výraznému tlaku na odstoupení kvůli údajné korupci. Policie ani soudy obvinění později nepotvrdily, což dalo fakticky zapravdu jeho tvrzení, že se jednalo o vykonstruovaná obvinění.

Závěr

Z výše uvedeného lze dovodit, směrnice ČTK v základních hodnotách v zásadě odpovídají běžným novinářským standardům. Samotný Kodex ČTK se s nimi shoduje zejména v dodržování profesních požadavků na práci novinářů. Ve srovnání s obecnými kodexy dává žurnalistům méně práv a více požadavků, ale nároky na věcnou správnost a objektivitu zpravodajství zachovává obdobné. Výrazně striktnější vůči vystupování zaměstnanců je Kodex ČTK i ve srovnání s ekvivalentními směrnicemi z Kodexu České televize.

Pozoruhodným rozdílem je absence pojmu „pravda“, který se objevuje zejména v obecných nárocích a kodexech. V použití slov pravda a objektivita je v opozici i vůči Kodexu České televize, který naopak nepoužívá slovo objektivita. Je tedy možné dovodit, že ČTK neusiluje o popsání pravdy, nýbrž o objektivitu. Faktický dopad této nuance závisí na vymezení pojmu objektivita, který je v současné žurnalistice často zjednodušeně chápán jako interpretace názorů všech zúčastněných, byť v původním pozitivistickém pojetí objektivita je popsání pravdy nedílnou součástí objektivita.⁸⁹

Lze také konstatovat, že mezi obecnými zásadami pro práci novinářů, ztělesněnými obecnými normami, a současnými normami konkrétních médií vznikly značné rozdíly, zřejmě způsobené značným odstupem mezi časem jejich vzniku. Obecné kodexy jsou zpravidla idealističtější, normativnější a v případě Mezinárodních zásad mají dokonce obsah politické ideologie. V jejich případě se pro vysvětlení těchto rozdílů nabízí eventualita, že jsou způsobeny časovým odstupem, jenže ten je z dnešního pohledu jen malý. Mezinárodní zásady byly publikovány v listopadu 1983, Kodex ČTK se podle dosavadního zkoumání zrodil zhruba o deset let později a od jeho vzniku již uběhly dekády dvě.

Celkově lze navíc konstatovat, že kodex byl modifikován jen minimálně a jeho hodnoty zůstávají neměnné. Nejvýraznější vliv na ně měla změna okolního prostředí, spočívající v rychlém rozvoji komunikačních technologií, které zcela změnila systém šíření informací jak na úrovni ryze zpravodajské, tak i v mezilidské komunikaci. Je jistě pozoruhodné, že ČTK k pravděpodobně jedinému zásahu do vlastního kodexu nepřiměl žádný zpravodajský lapsus, nýbrž rozmach sociálních sítí, zejména pak Facebooku.

---

⁸⁹ ŠMÍD, Milan. Objektivita a vyváženost – nepříjemný, ale také nebezpečný paragraf [online]. Mediář, 22.2.2011, [citováno dne 20.4.2012]. Dostupné z [www: http://www.mediar.cz/objektivita-a-vyvazenos-t-%E2%80%93-neprijemny-ale-take-nebezpecny-paragraf/](http://www.mediar.cz/objektivita-a-vyvazenos-t-%E2%80%93-neprijemny-ale-take-nebezpecny-paragraf/)

I při porovnání s normami zkoumaných mediálních institucí na jejich strukturně nižší úrovni jsou směrnice ČTK prakticky ve shodě. Velkou podobnost potom vykazují směrnice ČTK s podobnými normami zahraničních agentur. S přihlédnutím k dalším prvkům (výskyt humoru ve směrnících), struktuře směrnic a změně jejich fyzické podoby lze říci, že ČTK zjevně navázala na osvědčená pravidla jiných agentur i koncových médií, zejména z anglofonního prostředí. V tom lze rozeznat i výrazný vliv klíčových redaktorů, zejména současného generálního ředitele Jiřího Majstra. Zásadní je i zjištění, že směrnice vznikaly po roce 1989 od úplného začátku a bez jakékoli hlubší tradice či základu, přesto dokázaly dát práci agentury vysokou profesionalitu a spolehlivost. Jiří Majstr ale zatím nesplnil svůj slib z doby zvolení do funkce, který spočíval v zveřejnění kodexu na webových stránkách agentury.

Výraznější modifikace doznaly praktické zásady zpravodajství, definované v druhé úrovni redakčních směrnic. Podněty, které k tomu vedly, jsou vyvolané zejména technickým pokrokem na poli informačních technologií, které zároveň determinovaly i chování okolního prostředí agentury a usnadnily i vznik potenciálních dezinformací, jimž se agentura snaží v současnosti mnohem lépe bránit.

Možné problémy může v budoucnu vyvolat také relativně úzké vymezení okruhu zaměstnanců, kteří by se měli Kodexem ČTK řídit a který zahrnuje jen zpravodaje a redaktory. Problematický může být stále ne zcela vyřešený konflikt veřejné prezentace redakčních pracovníků a jejich ústavou definované svobody projevu.

Summary

Working standards of the CTK Agency basically comply with general standards of journalism. Compared to general or international standards the highest level of standards, which is Code of Ethics, offers less freedom to journalists and is also much more requiring, especially in terms of their public presentation and other activities. It is also worth mentioning that some of these standards (e.g. International Principles of Professional Ethics in Journalism) have a visible ideological bias, which is in current Czech public media totally unacceptable.

Codes and standards of CTK come from early 1990's and were heavily modified since then, but its Code of Ethics was modified just once and very slightly. It was a reaction on fast development in IT and growing popularity of social networks, such as Facebook. The modification imposes the same regulation of public presentation also upon the web space and social networks.

Some of the known mistakes that CTK did through the past two decades were considered in development of the lower levels of its standards, but the Code of Ethics itself remained unchanged by it.

There is also a visible influence from English-speaking countries on CTK's standards. Current CEO Jiri Majstr, who was back in 1990's one of the authors of internal regulation, mentions as the inspiration the standards of Reuters and AP and somewhat later compares CTK to British BBC in terms of internal regulation. Being compared with Reuters and BBC ČTK's standards show almost full accordance. A premise is that Majstr's previous career as a London correspondent could be the reason.

One of key facts in this thesis points out that all internal regulation of CTK was first codified in early 1990's and had absolutely no predecessor. Other author of current standards Jan Stejskal confirmed all rules of Communist era were just unwritten and journalists learned them by practice, applying cautiousness first.

Použitá literatura a další zdroje

1) KNIŽNÍ LITERATURA

- BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: Od počátků do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 439 s. ISBN 978-80-247-3028-8.
- ČTK. *Agentura a její zpravodajství*. Praha, 2010.
- Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. 461 s. ISBN 80-246-0632-1.
- DIBLÍK, Jan, VEIT, Francois. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-863-5.
- CHRISTIANS, Clifford, WILKINS, Lee. *The Handbook of Mass Media Ethics*. 1st ed. New York: Routledge, 2009, 401 s. ISBN 978-0-8058-6191-4.
- Kodex České televize*. Praha: Česká televize, 2003, 46 s. ISBN 80-85005-46-8
- KONČELÍK, Jakub, KÖPPLOVÁ, Barbara, KRYŠPÍNOVÁ, Jitka. *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. 504 s. ISBN 80-246-0591-0.
- MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miroslav, VODÁKOVÁ, Alena a kol. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. 1627 s. ISBN 80-7184-1641.
- McLUHAN, Marshal. *Jak rozumět médiím: Extenze člověka*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. 400 s. ISBN 978-80-204-2409-9.
- McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 447 s. ISBN 80-7178-714-0.
- PLAISANCE, Patrick Lee. *Media ethics: Key principles for responsible practice*. 1st ed. Los Angeles: Sage Publications, 2009. 253 s. ISBN 978-1-4129-5685-7.
- REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. 328 s. ISBN 80-7178-926-7.
- REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. 1. vyd. Bratislava: Kalligram, 2010. 310 s. ISBN: 978-80-8101-376-8.
- ŘEHÁKOVÁ, Hana, VESELÝ, Dušan. *Zakázané dějiny ve fotografiích ČTK*. Praha: X-Egem, 1999. 214 s. ISBN 80-7199-035-3.
- TRUNEČKOVÁ, Ludmila. *Tiskové agentury*. Praha: Univerzita Karlova, 1997. 109 s. ISBN 80-7184-459-4.

- TRUNEČKOVÁ, Ludmila. Česká tisková kancelář. Otázky žurnalistiky, 2000, č. 4, s. 330-335. ISSN 0322-7049
- TRUNEČKOVÁ, Ludmila. Zdroje jako oblast novinářského vzdělávání. In: JIRÁK, Jan, WOLÁK, Radim a kol. Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání. Praha: Radioservis, 2007. 152 s. ISBN 978-80-86212-58-6.
- THOMPSON, Mel. Přehled etiky. Praha: Portál, 2004. 167 s. ISBN 80-7178-806-6.
- VACKOVÁ, Barbora. Média veřejné služby (ČT, ČRo, ČTK). Revue pro média, 2004, č. 7, str. 50.
- WALTER, Peter. EU-Medienpolitik und Europa-Bewusstsein : eine Darstellung unter Berücksichtigung der rechtshistorischen Entwicklung. Štýrský Hradec: Unipress, 2011. 195 s. ISBN 978-3-902666-13-0.
- WILKINS, Lee, CHRISTIANS, Clifford. The Handbook of Mass Media Ethics. New York: Routledge, 2009. 401 s. ISBN 978-0-8058-6191-4.
- WORLD PRESS FREEDOM COMMITTEE. Příručka pro novináře střední a východní Evropy. Praha: Lidové noviny, 1991. 161 stran. ISBN 80-7106-045-3.

2) DIPLOMOVÉ PRÁCE

- ÁCSAY, L'udovít. *Mediální právo v ČR*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Katedra ústavního práva a politologie, 2007.
- BĚLEJOVÁ, Gabriela. *Veřejnoprávní média v České republice*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav České literatury a knihovnictví, 2006. 53 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Věra Jurmanová Volemanová.
- BOHÁČKOVÁ, Gabriela. *Kvalita a objektivita informací v médiích: pravda versus manipulace a dezinformace*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2006. 119 s., 3 příl. Vedoucí práce PhDr. Michal Lorenz.
- KVASNIČKOVÁ, Eva. *Etický kodex České televize - jeho vznik a aplikace*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2006. 76 s.
- SUCHAN, Jan. *Sportovní novináři jako tiskoví mluvčí sportovců nebo sportovních klubů – etický problém*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2011. 49 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Václav Moravec.

3) ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Archiv zpravodajství ČTK z let 1988-2012.

ČTK. *Historie ČTK* [online]. [Citováno dne 10.12.2011]. Dostupné z www

http://www.ctk.cz/o_ctk/historie/

KANCELÁŘ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA. *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod* [online]. 2010 [citováno 11.4.2012]. Dostupné z www: <http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CzechTch%C3%A8que.pdf>

REUTERS. Handbook of Journalism. Reporting From the Internet And Using Social Media. Social Media: Basic Principles [online]. 2009 [citováno 20.3.2012].

Dostupné z www:

http://handbook.reuters.com/index.php/Reporting_From_the_Internet_And_Using_Social_Media

SOCIETY OF PROFESSIONAL JOURNALISTS. *History of the Society* [online].

[Citováno 10.5.2012]. Dostupné z www: <http://www.spj.org/spjhistory.asp>

SYNDIKÁT NOVINÁŘŮ. *Etický kodex syndikátu novinářů* [online]. 1999 [citováno

16.3.2012]. Dostupné z www: <http://syndikat-novinaru.cz/1/5/36/etika/eticky-kodex>

UNIVERSITY OF TAMPERE. EthicNet – *collection of codes of journalism ethics in Europe* [online]. 2008 [citováno 14.3.2012]. Dostupné z www:

http://ethicnet.uta.fi/france/charter_of_the_professional_duties_of_french_journalists

4) PRÁVNÍ PŘEDPISY ČR A JEJÍCH PŘEDCHŮDCŮ

Zákon číslo 123/1965. Dostupné z www: <http://www.koncelik.eu/zakon-o-cstk-123-1965/>

Zákon číslo 40/1995 Sb.

Zákon číslo 46/2000 Sb.

Zákon číslo 52/2009 Sb.

Zákon číslo 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

Zákon číslo 483/1991 Sb. o České televizi.

Zákon číslo 517/1992 Sb. o České tiskové kanceláři.

5) DENNÍ TISK A INTERNETOVÁ PERIODIKA

AUST, Ondřej. *Nový šéf ČTK Jiří Majstr: Světovou zpravodajskou agenturou je dnes i Twitter* [online]. Mediář, 11.3.2011 [citováno dne 17.12.2011]. Dostupné z www: <http://www.mediar.cz/novy-sef-ctk-jiri-majstr-svetovou-zpravodajskou-agenturou-je-dnes-i-twitter/>

EICHLER, Pavel. *Televize Nova propustila reportéra za chrochtání na blogu* [online]. iDnes.cz, 4.5.2009 [citováno 20.3.2012]. Dostupné on-line: http://zpravy.idnes.cz/televize-nova-propustila-reportera-za-chrochtani-na-blogu-pao-/domaci.aspx?c=A090504_165525_media_pei

HOLUB, Petr. *České noviny nedodrží své vlastní kodexy*. Lidové noviny, 17.6.2003, str. 3.

KRAVETS, David. *AP Reporter Reprimanded For Facebook Post; Union Protests* [online]. Wired.com, 9.6.2009 [citováno 20.3.2012]. Dostupné z www: <http://www.wired.com/threatlevel/2009/06/facebookword/>

POTŮČEK, Jan. *Jsou profily na Facebooku soukromá věc?* [Online.] Reflex.cz, 12.10.2009. Dostupné z www: <http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-reflex-cz/35149/jsou-profilu-na-facebooku-soukroma-vec.html>

ŠMÍD, Milan. *Čeští vydavatelé se dodnes sami neregulují, Česká tisková rada byla mrtvě narozené dítě*. Mediář, 15.2.2011 [citováno dne 10.5.2012]. Dostupné z www: <http://www.mediar.cz/samoregulace-vydavatelu-mrtve-narozene-dite-ceska-tiskova-rada/>

ŠMÍD, Milan. *Objektivita a vyváženost – nepříjemný, ale také nebezpečný paragraf* [online]. Mediář, 22.2.2011, [citováno dne 20.4.2012]. Dostupné z www: <http://www.mediar.cz/objektivita-a-vyvazenos-%E2%80%93-neprijemny-ale-take-nebezpecny-paragraf/>

WIRNITZER, Jan: *Reportér ČT na Facebooku: Čínská velvyslankyně je arogantní bába* [online]. iDnes.cz, 11.10.2009 [citováno 10.5.2011]. Dostupné z www: http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?c=A091011_142700_media_jw

Jak ČTK pohřbila prezidenta. Haló noviny, 30.4.1998, str. 3.

Náhubkový zákon je od srpna mírnější. Mladá fronta DNES, 4.8.2011, s. 2.

Vznikla Česká tisková kancelář. Rudé Právo, 21.11.1992, s. 3.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor s Jiřím Majstrem

Příloha č. 2: Korespondence s Janem Stejskalem z 16. dubna 2012

Příloha č. 3: Kodex ČTK